

A cincea reuniune, Bruxelles, 23 mai 2019

DECLARAȚIE COMUNĂ

Platforma societății civile (PSC) UE-Moldova¹ este unul dintre organismele instituite în cadrul Acordului de asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova (denumit în continuare „Acordul de asociere”). Această platformă permite organizațiilor societății civile ale ambelor părți să monitorizeze procesul de punere în aplicare și să elaboreze recomandări adresate autorităților relevante, precum și să susțină declarații care evidențiază progresele înregistrate și care abordează aspecte de interes.

Cea de-a cincea reuniune a PSC a avut loc la 23 mai 2019, la Bruxelles. Membrii PSC au discutat despre situația actuală a punerii în aplicare a Acordului de asociere, acordând o atenție deosebită situației democrației, a integrității publice și a statului de drept în Republica Moldova.

În ceea ce privește punerea în aplicare a Acordului de asociere, membrii PSC:

1. iau act de **rapoartele pe 2018 privind punerea în aplicare a Acordului de asociere**, elaborate de Guvernul Republicii Moldova², de evaluările independente efectuate de organizațiile societății civile din Republica Moldova³ și de rezoluția Parlamentului European referitoare la punerea în aplicare a Acordului de asociere cu Republica Moldova⁴;
2. regretă că nu există evoluții majore, de la ultima reuniune a PSC UE-Moldova **înregistrându-se progrese reduse în punerea în aplicare a Acordului de asociere**⁵. De la suspendarea asistenței financiare acordate de UE, s-a constatat un declin al dialogului politic în ceea ce privește calitatea acestuia, ca urmare a regresului democratic al statului de drept și al sistemului judiciar;

¹ Documentele Platformei societății civile (PSC) UE-Moldova sunt disponibile la adresa <https://www.eesc.europa.eu/ro/sections-other-bodies/other/eu-moldova-civil-society-platform/events>.

² Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Raportul privind realizarea Planului Național de Acțiuni pentru Implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, disponibil la adresa http://mfa.sites.mfa.gov.md/img/docs/Raport-impl-PNAAA-2017-2019-an-2018.pdf?fbclid=IwAR0Im0aHmF-cW3s9D2gylvJ_T8iYkQaVunL_GGbEnhL7XV3_equ8_-d6Zm0

³ Institutul pentru Politici și Reforme Europene, al patrulea Raport alternativ privind implementarea Acordului de asociere, martie 2019, disponibil la adresa <http://ipre.md/2019/03/12/7874/>.

⁴ Parlamentul European, Rezoluția referitoare la punerea în aplicare a Acordului de asociere UE-Moldova, noiembrie 2018, disponibilă la adresa http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0458_RO.html.

⁵ Platforma societății civile UE-Moldova, Declarația comună în urma celei de-a patra reuniuni, care a avut loc la 23 octombrie 2018, disponibilă la adresa https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/joint_declaration_ro_1.pdf.

3. iau act de **lipsa progreselor în domeniul asistenței financiare**, ca urmare a deciziei UE de a suspenda asistența macrofinanciară și sprijinul bugetar direct. Membrii PSC salută decizia Comisiei Europene de a ajusta asistența financiară acordată Republicii Moldova și de a o redirecționa către sprijinirea proiectelor care vor avea un impact direct și pozitiv asupra cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv a societății civile, a mass-mediei independente, a autorităților locale responsabile și a IMM-urilor;
4. invită autoritățile moldovene să **îmbunătățească transparența procesului legislativ în parlament**, pentru a permite o examinare publică adecvată a activității sale. Deputații în Parlamentul Moldovei au promovat o serie de proiecte de lege controversate printr-o procedură grăbită, inclusiv proiectul de lege privind comercializarea combustibilului în magazine scutite de taxe (*duty-free*), legea privind amnistia capitalului și legislația privind dobândirea cetățeniei prin investiții;
5. solicită **eliminarea mandatului inițial de cinci ani de numire a judecătorilor** și modificarea componenței Consiliului Superior al Magistraturii (CSM). Numirea inițială a judecătorilor pentru un mandat scurt ar trebui exclusă, astfel cum recomandă Consiliul Europei și Comisia Internațională a Juriștilor⁶. Judecătorii ar trebui să fie numiți de la bun început pentru un termen care să dureze până când ating limita de vârstă;
6. solicită **selecția și promovarea judecătorilor pe bază de merit**. Potrivit unui raport al Centrului de Resurse Juridice din Moldova⁷, în perioada 2013-2017, majoritatea deciziilor CSM privind selecția și promovarea judecătorilor (șase din zece judecători) nu au fost luate pe bază de merit. În general, CSM nu a ținut cont de rezultatele concursurilor și a numit/promovat candidați cu punctaje mai mici. În 2018, legislația a fost modificată pentru a limita puterea discreționară a CSM în selecția și promovarea judecătorilor și pentru a conferi mai multă transparență acestui proces;
7. solicită **o mai mare transparență a sistemului judiciar**. Transparența insuficientă a sistemului judiciar este unul dintre motivele pentru care încrederea publică în instanțele judecătorești este mai scăzută. CSM își ia deciziile și desfășoară cele mai importante discuții în spatele ușilor închise, iar temeiurile pentru deciziile sale nu sunt suficient de convingătoare. În același timp, fără o justificare temeinică, audierile în cazurile de anvergură importante s-au desfășurat în instanțele judecătorești cu ușile închise (Filat, Platon, Șor);
8. subliniază că Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte a evaluat⁸ **alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 ca fiind incorecte și parțial libere**, observând multiple încălcări ale Codului electoral, cum ar fi: utilizarea la scară largă a resurselor administrative, intimidarea candidaților și a organizațiilor societății civile care monitorizează procesul electoral, corupția

⁶ Comisia Internațională a Juriștilor, raport de misiune «*Only an Empty Shell*» – *The Undelivered Promise of an Independent Judiciary in Moldova* [„Doar o formă fără conținut» – Promisiunea neîndeplinită privind o putere judecătorească independentă în Moldova”], martie 2019, disponibil la adresa http://crjm.org/wp-content/uploads/2019/03/2019-ICJ-Raport-Independenta-Justitiei-RM_RO.pdf.

⁷ Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Document de politică: Selecția și promovarea judecătorilor în Republica Moldova – provocări și necesități, iulie 2017, disponibil la adresa <https://crjm.org/wp-content/uploads/2017/07/CRJM-Selectia-si-cariera-jud-2017.pdf>.

⁸ Declarația Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte privind constatările înainte de alegerile parlamentare din februarie 2019, disponibilă la adresa http://cef.md/media/files/files/declaratia-calc-inainte-de-alegeri-2019_7984342.pdf.

alegătorilor. Corectitudinea alegerilor a fost subminată de mass-media controlată politic, de limitarea dreptului la vot și a cererilor cetățenilor moldoveni care locuiesc în străinătate, precum și de faptul că femeile, tinerii, persoanele cu handicap și romii sunt în continuare subreprezențați;

9. își reiterează solicitările de **revizuire și modificare a Codului electoral, inclusiv abolirea sistemului electoral mixt**. La 20 iulie 2017, Parlamentul Republicii Moldova a votat pentru schimbarea sistemului proporțional pentru alegeri parlamentare cu un sistem de vot mixt (paralel). Această modificare s-a produs în pofida recomandării Comisiei de la Veneția și a instituțiilor UE de a se abține de la modificarea sistemului electoral în lipsa unui consens național larg pe această temă și de a asigura un sistem multipartit. Alegerile parlamentare care au avut loc în februarie 2019 au confirmat preocupările exprimate de instituțiile internaționale și organizațiile societății civile de la nivel local;
10. solicită să fie **redus pragul pentru donații către partidele politice** și să fie permise donațiile din partea cetățenilor moldoveni care trăiesc în străinătate. Conform legislației actuale, pragul anual pentru donațiile din partea persoanelor fizice și juridice este echivalent cu 200 și 400 de salarii lunare medii naționale (70 000 USD și, respectiv, 140 000 USD), prag foarte ridicat, pentru cea mai săracă națiune din Europa. GRECO a recomandat reducerea pragului pentru donații către partidele politice;
11. iau act de **impactul pozitiv al regimului de călătorii fără viză** în UE care a fost instituit și salută faptul că peste 2,1 milioane de cetățeni moldoveni au călătorit în UE fără vize, majoritatea călătorilor fiind tineri (26-35 de ani – 502 609 persoane) și numeroși membri în vârstă aparținând societății moldovenești (peste 46 de ani – 462 588 de persoane), urmați de persoane de vârstă mijlocie (36-46 de ani – 364 032 de persoane) și copii cu vârsta sub 17 ani – 363 960 de persoane⁹;
12. iau act de faptul că Republica Moldova **continuă să respecte în general cerința pentru călătoria fără viză în UE**. Cooperarea cu Republica Moldova în ceea ce privește readmisia și returnarea funcționează bine și ar trebui continuată. Conform datelor FRONTEX, numărul de intrări în UE care au fost refuzate este scăzut – o rată de 0,3 % – în timp ce cifra aferentă șederilor ilegale a fost de aproximativ 0,5 %¹⁰. Numărul solicitanților de azil din Republica Moldova a rămas scăzut (și anume 1 610 cereri în 2018), iar rata de recunoaștere a cererilor de azil s-a menținut la un nivel de 1,35 % în 2017¹¹;
13. în lumina Raportului din 2018 al Comisiei Europene privind mecanismul de suspendare a exceptării de la obligativitatea vizelor, îndeamnă Guvernul Republicii Moldova **să ia măsuri pentru punerea în aplicare în mod eficace a Legii privind prevenirea și combaterea spălării banilor**, inclusiv pentru declararea averii și a intereselor, combaterea corupției și recuperarea efectivă a veniturilor provenite din infracțiuni, și să revizuiască condițiile de acordare a stimulentele fiscale și de „dobândire a cetățeniei prin investiții”, introduse în legislația din 2018 într-un mod lipsit de transparență;

⁹ Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Comunicat de presă, „Cinci ani de la liberalizarea regimului de vize cu UE, aprilie 2019, disponibil la adresa: <http://www.border.gov.md/index.php/ro/4670-cinci-ani-de-la-liberalizarea-regimului-de-vize-cu-ue>.

¹⁰ Comisia Europeană, Al doilea raport din cadrul mecanismului privind suspendarea exceptării de la obligativitatea vizelor, COM(2018) 856, decembrie 2018, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/RO/COM-2018-856-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF>.

¹¹ Ibid.

14. reiterează nevoia de revizuire a impactului **inițiativei de „dobândire a cetățeniei prin investiții”** lansate în 2018 și de **anulare a acestei inițiative**, întrucât intră în conflict cu eforturile declarate de combatere a spălării banilor. Mai mult, procedura prin care se acordă cetățenia este complet opacă, excluzând orice control sau prevenire a eliberării cetățeniei pentru persoanele fizice implicate în fapte de corupție sau alte acțiuni ilegale, săvârșite în jurisdicții străine;
15. reiterează solicitările pe care le-au adresat autorităților moldovene **de a intensifica investigarea fraudei bancare**, în conformitate cu angajamentele stabilite în strategia de recuperare a activelor financiare, întrucât în 2018 nu s-a înregistrat niciun progres vizibil în investigarea fraudei bancare. Investigațiile și urmărirea penală împotriva tuturor persoanelor implicate în fraudă bancară nu au fost încă finalizate. Cazul lui Ilan Șor, care a fost condamnat la Tribunalul de Primă Instanță, dar care a ajuns totuși în parlamentul moldovean, este o dovadă clară a acestui fapt;
16. subliniază **nevoia urgentă ca proiectele UE orientate către afaceri să evidențieze** componenta de consolidare a cunoștințelor în ceea ce privește beneficiile acțiunilor întreprinse în conformitate cu standardele și reglementările tehnice ale UE. Dialogul dintre întreprinderi și agențiile de stat necesită în continuare o articulare mai fermă și o interacțiune mai puternică în domeniul standardizării, în special în ceea ce privește retragerea standardelor GOST;
17. recunoaște **progresele semnificative înregistrate în ceea ce privește comerțul bilateral** cu UE datorită acordurilor de asociere/acordurilor de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare, având în vedere că aproximativ 70 % din totalul mărfurilor moldovenești sunt exportate pe piața UE. Cu toate acestea, sunt multe de făcut în continuare, întrucât observăm că există oportunități neexploatate. În această privință, recomandăm o evaluare aprofundată a contingentelor tarifare, a politicilor anticircumvenție și a politicilor privind prețurile de intrare din partea UE, în vederea facilitării condițiilor pentru exportatorii moldoveni;
18. îndeamnă UE, alături de partenerii de dezvoltare, **să evalueze punerea în aplicare a strategiei sanitare și fitosanitare de către autoritățile moldovene** și să elaboreze măsuri de consolidare a capacității instituționale și a aplicării politicii în domenii de importanță vitală pentru producția de alimente și potențialul de export al țării, cum ar fi producția de lactate și de păsări de curte;
19. iau act de **tendențele pozitive în alinierea infrastructurii de calitate a UE** în conformitate cu angajamentele din cadrul acordurilor de asociere/acordurilor de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare, având în vedere că 87 % dintre standardele europene se reflectă în standardele naționale. Totuși, punerea acestora în aplicare întâmpină dificultăți ca urmare a adoptării cu întârziere a legislației secundare și a profesionalizării personalului din cadrul ministerelor și al agențiilor de stat. În plus, reglementările tehnice în domeniul mediului necesită o atenție deosebită. Pentru punerea în aplicare a aspectelor prevăzute în acordurile de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare în regiunea transnistreană, ar trebui să se ofere un sprijin continuu, urmând practici pozitive precum cooperarea instituțională instituită între Chișinău și Tiraspol în domeniul SPS;

20. invită Comisia Europeană **să asigure fonduri și resurse tehnice pentru a finaliza și a optimiza infrastructura de interconectare** pentru sistemele de transport rutier, feroviar și aerian, sistemele de transport al energiei/energiei electrice și sistemele TIC, cu statele membre ale UE din vecinătatea țărilor cu care UE a încheiat acorduri de asociere;
21. salută începerea **construcției conductei de gaze naturale Ungheni-Chișinău** și invită guvernul moldovean să se asigure că obligațiile contractuale ale Transgaz România sunt executate pentru a se garanta că noua conductă va fi operațională până în 2020;
22. consideră că **tarifele de roaming dintre statele membre ale UE și țările Parteneriatului estic** care au semnat acorduri de asociere cu UE ar trebui eliminate în cel mai scurt timp posibil. Moldova, Ucraina și Georgia ar trebui să ia în considerare eliminarea tarifelor de roaming între ele;
23. îndeamnă UE să colaboreze cu Comunitatea Energiei și cu statele membre **pentru a elimina efectele negative pe care producția de criptomonedă în regiunea transnistreană** le are asupra datoriiilor pentru gaze pe care operatorul de gaze din Republica Moldova (MoldovaGaz) le are față de Gazprom, datorii care se ridică la peste 6 miliarde USD, din care peste 90 % aparțin regiunii transnistrene;
24. subliniază necesitatea de a **consolida independența politică și profesionalizarea corpului administrativ al autorității de reglementare în domeniul energiei**, prin îmbunătățirea procedurilor de numire. În paralel, membrii PSC subliniază vitalitatea „procesului de separare” în sectorul gazelor naturale, care ar trebui pus în aplicare odată cu interconectarea României cu conducta de gaze;
25. invită UE **să elaboreze și să pună în aplicare programe de educație și formare** pentru reprezentanții administrațiilor publice și ai întreprinderilor deținute de stat, inclusiv prin schimburi de experiență în statele membre ale UE;
26. reiterează apelul pe care l-au adresat autorităților din Republica Moldova **de a adopta în lectura finală noua lege privind organizațiile necomerciale, fără modificări care ar putea restrânge spațiul de acțiune al societății civile**. Proiectul de lege a fost adoptat de parlament în mai 2018. Proiectul de lege este în conformitate cu cele mai bune standarde și practici internaționale și limitează posibilitatea statului de a interveni în afacerile ONG-urilor și de a crea precondiții pentru dezvoltarea durabilă a sectorului ONG-urilor. De asemenea, reglementează în mod clar interacțiunea dintre ONG-uri și partidele politice și limitează posibilitățile de închidere abuzivă a ONG-urilor;
27. invită UE și Republica Moldova să asigure **un mecanism de finanțare a proiectelor** propuse de organizațiile societății civile din Republica Moldova. Organizațiile beneficiare trebuie să funcționeze și să acționeze în conformitate cu principiile europene, contribuind astfel la susținerea eforturilor Republicii Moldova în domeniul integrării europene;
28. iau în considerare **investițiile și un mecanism de finanțare pentru proiectele** de consolidare a mass-mediei independente din Republica Moldova pentru a asigura crearea și comunicarea de informații obiective referitoare la Uniunea Europeană, garantând că conținutul mediatic este furnizat în limbi vorbite la scară largă în Republica Moldova;

29. îndeamnă parlamentul moldovean **să adopte, în lectura finală, noua lege privind publicitatea**, fără modificări majore. Publicitatea este una dintre cele mai importante surse de venit pentru societățile media independente. Un nou proiect de lege privind publicitatea a fost elaborat de experți independenți și adoptat de parlament în prima lectură la 11 octombrie 2018. Noul parlament trebuie să adopte noua lege privind publicitatea, fără modificări majore. Pentru ca proiectul de lege să fie adoptat în lectura finală, în parlament sunt necesare 52 de voturi;
30. îndeamnă parlamentul moldovean **să adopte amendamentele în așteptare la legea privind asigurarea egalității** pentru a consolida mandatul instituțional al Consiliului pentru egalitate în ceea ce privește aplicarea sancțiunilor, personalul și dreptul de a adresa plângeri și cereri Curții Constituționale.

În ceea ce privește integritatea publică și combaterea corupției în Republica Moldova, membrii PSC:

31. subliniază necesitatea de a se asigura că controalele privind declarațiile de avere lansate în cursul unui an calendaristic **ating obiectivul de 40 % dintre înalții funcționari publici** și de a garanta **interoperabilitatea sistemului declarațiilor electronice** cu registrele publice și private;
32. **solicită eliminarea cerinței privind certificatele de integritate pentru candidați, la alegeri.** În 2017, Codul electoral a fost modificat, fiind introdusă cerința ca fiecare candidat la alegeri să obțină un certificat de integritate. Acest certificat conține date privind condamnările anterioare sau hotărârile prin care unei persoane îi este interzisă deținerea unei funcții publice. Certificatul de integritate, astfel cum este prevăzut de legislația actuală a Republicii Moldova, nu aduce valoare adăugată combaterii corupției. În perioada preelectorală, din noiembrie 2018 până în ianuarie 2019, ANI a emis 1 595 de certificate de integritate pentru potențialii candidați la alegerile parlamentare din februarie 2019. Pentru alegerile locale care vor avea loc în iulie 2019, se estimează că ANI trebuie să emită peste 60 000 de certificate de integritate pentru potențialii candidați de la nivel local;
33. solicită autorităților să **restabilească remunerația adecvată pentru inspectorii de integritate** la nivelul la care se afla înainte de adoptarea Legii nr. 270 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, din 23 noiembrie 2018. Salariile inspectorilor de integritate au fost reduse cu 59 %¹². Salariile inspectorilor de integritate reprezintă unul dintre mecanismele de asigurare a ocupării tuturor posturilor vacante de inspectorii de integritate;
34. solicită autorităților să modifice legislația pentru a **asigura un mecanism eficace de protecție a avertizorilor de integritate**, în conformitate cu Directiva europeană privind avertizorii, din 16 aprilie 2019, precum și să organizeze o campanie de sensibilizare a publicului pentru a încuraja raportarea activităților ilegale;

12

Autoritatea Națională de Integritate, Comunicat de presă, (disponibil doar în limba română), aprilie 2019, disponibil la adresa <http://cni.md/ro/node/732>.

35. **solicită ca mandatul Oficiului Procuraturii Anticorupție (OPA)** să fie restrâns, astfel încât să acopere exclusiv combaterea corupției la nivel înalt, astfel încât procurorii Oficiului să se poată concentra asupra cazurilor de corupție la nivel înalt. În practică, o parte substanțială a eforturilor OPA este îndreptată spre soluționarea (conducerea investigațiilor) cazurilor de corupție minore, investigate de Centrul Național Anticorupție (CNA). Potrivit statisticilor oficiale¹³, din 1 171 de cazuri prelucrate de OPA în 2017, 722 (62 %) au fost cazuri de corupție minore.

În ceea ce privește gestionarea transfrontalieră a apelor Nistrului, membrii PSC:

36. **reiterează importanța protejării și dezvoltării durabile a resurselor de apă** din bazinul râului Nistru, pentru a asigura funcționarea ecosistemelor și accesul echitabil la o apă de calitate, în cantități suficiente, pentru toți utilizatorii de apă din bazin;

37. **salută înființarea și funcționarea Comisiei bilaterale moldo-ucrainene** privind protecția și utilizarea durabilă a râului Nistru, ca instrument important pentru punerea în aplicare a principiilor gestionării resurselor de apă promovate de Directiva-cadru a UE. Este necesar să se consolideze capacitățile Comisiei bilaterale moldo-ucrainene și să se țină seama de recomandările adoptate în cadrul reuniunilor sale;

38. invită autoritățile din Republica Moldova să solicite autorităților ucrainene **să respecte dispozițiile Convenției privind evaluarea impactului asupra mediului** (Convenția de la Espoo) pentru extinderea planificată a complexului hidroenergetic nistrean, pentru a include încă trei turbine. În acest context, membrii PSC fac apel la autoritățile din Republica Moldova să solicite autorităților ucrainene să depună toate **documentele referitoare la construcția și extinderea complexului hidroenergetic nistrean** (HPP-1, HPP-2, centrala hidroelectrică cu acumulare prin pompare nistreană), care au fost elaborate înainte de construcția acestuia și ulterior, în timpul construcției și extinderii sale din ultimii ani, astfel cum s-a afirmat la cea de-a doua reuniune a Comisiei Nistrene de la Kiev (4-5 aprilie 2019);

39. invită autoritățile din Republica Moldova **să furnizeze toată asistența și informațiile disponibile pentru elaborarea studiului de evaluare a impactului social și de mediu** realizat în prezent de proiectul PNUD Moldova, cu sprijinul financiar al guvernului suedez;

40. face apel la autoritățile din Republica Moldova **să amâne negocierile asupra Acordului privind asigurarea funcționării Complexului hidroenergetic nistrean** cu Cabinetul de Miniștri al Ucrainei până la finalizarea studiului de evaluare a impactului social și de mediu desfășurat în prezent de PNUD Moldova, cu sprijinul guvernului suedez¹⁴;

41. solicită autorităților din Republica Moldova ca, pe parcursul procesului de negociere a acordului sus-menționat, să ia în considerare legislația UE relevantă menționată în Acordurile de asociere MD-UE și UA-UE, inclusiv Tratatul privind Comunitatea Energiei și directivele relevante ale UE

¹³ Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Notă de poziție: Procuratura Anticorupție ar trebui să investigheze doar corupția mare, noiembrie 2018, disponibilă la adresa https://crjm.org/wp-content/uploads/2019/01/2018-11-Nota-Competentele-PA-fin_ro.pdf.

¹⁴ Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Notă de poziție: Procuratura Anticorupție ar trebui să investigheze doar corupția mare, noiembrie 2018, disponibilă la adresa https://crjm.org/wp-content/uploads/2019/01/2018-11-Nota-Competentele-PA-fin_ro.pdf.

în materie de mediu, **pentru a se adapta la nevoile ecosistemului nistrean, reducând la minimum impactul negativ al hidrocentralei asupra apei;**

42. solicită includerea în Acordul privind funcționarea complexului hidroenergetic nistrean a principiilor fundamentale recunoscute pe plan internațional în materie de cooperare transfrontalieră în domeniul apei, inclusiv principiul „poluatorul plătește”, accesul egal al utilizatorilor de apă la resursele de apă și utilizarea apelor transfrontaliere într-un mod durabil, rezonabil și echitabil;
43. invită autoritățile din Republica Moldova să depună mai multe eforturi, inclusiv pe plan financiar, **pentru a elimina sursele de poluare a râului Nistru** situate pe teritoriul Republicii Moldova, prin construirea de stații de epurare a apei pentru orașele Soroca, Rezina și Criuleni.

În ceea ce privește drepturile lucrătorilor, membrii PSC:

44. invită autoritățile să asigure **îmbunătățirea continuă a condițiilor de salarizare** a angajaților din sectorul bugetar și a dispozițiilor financiare pentru standardele salariale stabilite prin Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
45. reiterează necesitatea de a îmbunătăți cadrul juridic în domeniul salariilor, **pentru a asigura transparența și remunerația egală pentru muncă egală** între femei și bărbați;
46. invită autoritățile să ia în considerare oportunitatea **de a stabili un salariu minim unic în țară**, pe baza negocierilor dintre partenerii sociali, în valoare de 50-60 % din salariul mediu național, în conformitate cu recomandările Cartei sociale europene revizuite;
47. solicită **definirea și adoptarea unei strategii naționale pentru combaterea muncii nedecarate și a salariilor în plic**, care ar trebui monitorizate de biroul prim-ministrului;
48. solicită elaborarea unui mecanism de **pensionare anticipată** atât pentru bărbați, cât și pentru femei, precum și îmbunătățirea mecanismului de stabilire a pensiilor pentru muncă efectuată în condiții speciale;
49. solicită continuarea procesului de **îmbunătățire a Codului Muncii** în vigoare și alinierea acestuia la standardele internaționale de muncă (directivele UE, convențiile OIM);
50. invită autoritățile să respecte dispozițiile articolului 371 din Acordul de asociere UE-Moldova în procesul de elaborare și îmbunătățire a legislației muncii și în alte domenii, conform cărora părțile recunosc că **este inadecvat să încurajeze comerțul sau investițiile prin reducerea nivelurilor de protecție** oferite de legislația națională pentru mediu sau muncă;
51. invită autoritățile să modifice Legea nr. 131 din 8 iunie 2012 privind monitorizarea de către stat a activității antreprenoriale și Legea nr. 140 din 10 mai 2001 privind Inspectoratul de stat al muncii, pentru a le alinia la dispozițiile Convenției OIM 81 privind inspecția muncii în industrie și ale Convenției OIM 129 privind comerțul și inspecția muncii în agricultură;

52. solicită **revenirea la un sistem integrat de inspecție a muncii** (relații de muncă și securitatea și sănătatea la locul de muncă) și consolidarea capacităților instituționale ale Inspectoratului de stat al muncii (resurse umane, sisteme informatice etc.);
53. invită autoritățile să elaboreze un **program național în domeniul securității și sănătății la locul de muncă** și un plan de acțiune pentru punerea sa în aplicare;
54. reiterează necesitatea de a promova proiectul de lege de modificare și completare a Legii nr. 245 din 21 iulie 2006 privind organizarea și funcționarea **Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective** și a comitetelor de consultări și negocieri colective la nivel de sucursală și la nivel regional, pentru a garanta că președinția Comisiei Naționale se rotește pentru a include fiecare partener social.

În ceea ce privește asociațiile patronale, membrii PSC:

55. solicită autorităților să **pună în aplicare măsuri eficiente pentru contracararea tranzacțiilor abuzive**, care împiedică în mod considerabil dezvoltarea economiei naționale, prin prevenirea și sancționarea corupției active și pasive deopotrivă;
56. solicită transpunerea Directivei 2014/24/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind **achizițiile publice** și de abrogare a Directivei 2004/18/CE;
57. solicită asigurarea **unei concurențe loiale între întreprinderile private și publice** printr-o politică fiscală echitabilă, care să nu privilegieze niciun agent economic;
58. invită autoritățile să **restructureze și să refinanțeze împrumuturile și datoriile în valută** ale agenților economici și ale persoanelor fizice garantate de resursele băncii naționale, oferindu-le posibilitatea de a rambursa împrumuturile în valută la cursul de schimb al leului moldovenesc la începutul creditului;
59. invită autoritățile să **stabilească sancțiuni pentru tranzacțiile monetare speculative și discutabile**, prin crearea unei comisii monetare cu participarea activă a reprezentanților societății civile, inclusiv ai comunității de afaceri a Republicii Moldova;
60. subliniază necesitatea urgentă de a elabora și de a pune în aplicare **un sistem de achiziții publice transparent și echitabil**, inclusiv printr-un instrument operațional și accesibil. Ar trebui să se stabilească un nou termen-limită pentru intrarea sa în vigoare (1 ianuarie 2021), pentru o serie de articole legate de utilizarea SIA RSAP (MTender) și mijloace electronice pentru achiziționarea de medicamente și dispozitive medicale de către autoritatea centrală pentru achiziții publice;
61. invită autoritățile să **promoveze instrumentele TIC în domeniul asistenței medicale**, inclusiv adoptarea unei strategii privind sănătatea electronică care să abordeze reglementarea serviciilor de telemedicină, a sistemelor informatice integrate pentru toți furnizorii de asistență medicală și a unui sistem electronic de înregistrare a pacienților;

62. subliniază nevoia urgentă **de a îmbunătăți guvernanta și gestionarea fondurilor de sănătate** și de a aloca fonduri prin elaborarea și colectarea de indicatori de performanță și de indicatori de calitate pentru furnizorii de servicii de sănătate. Este nevoie de sistematizare și de acces online la date privind indicatorii naționali, pe baza unui sistem unic de informații.
